

L'escenari. La selecció i l'empatia amb el públic

Ponents: Pep Paré (Dramaturg); Josep Prats (director de la Coral Cantiga); Lluís Soler (Actor)

Moderador: Francesc Foguet i Boreu (Universitat Autònoma de Barcelona)

MODERADOR: Sovint, els historiadors del teatre ens queixem de l'escassa presència als escenaris de la tradició teatral catalana. A tort i a dret, ens lamentem que es faci una lectura restrictiva, metonímica o limitada de l'ampli ventall d'estètiques i dramàtiques del teatre català. Ens dol que la mateixa professió ignori o menystingui tot el ric patrimoni escènic, i també ens sap molt greu que hi hagi un desconeixement, entre la ciutadania, d'alguns dels noms «mítics» de l'escena catalana: posem per cas, un Ignasi Iglésias, un Juli Vallmitjana, una Margarida Xirgu o una Maria Vila o qui sigui. Què en sabem, dels dramaturgs, els actors, els directors, els escenògrafs, els historiadors de les arts escèniques del passat? Són *presents* en la memòria cultural dels catalans?

No obstant això, si eixemplem una mica la mirada més enllà, ens adonem que altres àmbits artístics, altres llegats si voleu, es troben en una situació similar o pitjor: què passa, per exemple, amb el patrimoni musical dels Països Catalans? Quins compositors, intèrprets, músics, historiadors de la música formen part de l'*enciclopèdia* de coneixements bàsics de la ciutadania? Què ens diuen compositors desapareguts com Felip Pedrell, Enric Morera o Robert Gerhard, per posar també només alguns noms que, segons m'ha comentat el crític musical Jaume Radigales, encara s'han de descobrir i reivindicar com déu mana? No és, com s'esdevé en el teatre, molt limitada la *presència* d'aquest patrimoni musical en els escenaris o en la memòria activa del comú dels mortals d'aquest racó de món? Com pot aconseguir, aquest llegat hivernat, d'elevat-se a la categoria de tradició viva i operant?

En aquest diàleg, Espais Escrits fa confluïr tres persones, d'àmbits artístics diferents, però concomitants, que han dut a l'escenari –amb una competència excel·lent– una part del patrimoni ocult, sepultat pels anys i les atzagaiades de la història. No s'ho han mirat de lluny, com un llegat per analitzar amb les eines de la metodologia científica, sinó que hi han treballat de prop, arran d'escenari, i han pogut experimentar la reacció del públic d'ara i d'aquí. Tant Josep Paré com Josep Prats i Lluís Soler, en els seus arts respectius (literatura, música, teatre), han redescobert algunes perles precioses i les han lliurat al públic amb professionalitat i exigència, però també amb una gran implicació i capacitat de seduir.

Josep Paré, nascut a Vic el 1962, és professor de literatura catalana i dramaturg. Durant els anys 1990, va coordinar l'Aula de Literatura de la UAB i va col·laborar amb l'Aula de Teatre d'aquesta mateixa universitat. També va ser coordinador i impulsor de les primeres edicions del Doctorat d'Arts Escèniques i coordinador del postgrau de teatre (1998-2000), totes

dues iniciatives acadèmiques dutes a terme en col·laboració entre la Universitat Autònoma de Barcelona i l'Institut del Teatre de Barcelona. Bon coneixedor i divulgador de la literatura catalana moderna i contemporània, ha estat l'artífex de nombroses dramaturgies que, amb una exquisida sensibilitat, parteixen de textos literaris d'escriptors com ara Jacint Verdaguer (*Si del cel vol una estrella, des d'ací l'abasto jo*, 1995; *Lo cor de l'home és una mar*, 2002), Miquel Martí i Pol (*La meua veu a les vostres mans*, 1999), Joaquim Ruyra (*Un ram de mar*, 2004, co-dramaturgia amb Carles Batlle; *Un mar dins del calaix*, 2006) o Josep Palau i Fabre (*El Palau de l'Alquimista*, 2006).

De manera més esporàdica, com a director del grup de màgia La Patilla, ha portat a l'escena alguns espectacles d'il·lusionisme i de poesia: *A prop de la màgia. La Patilla* (1999), dins del cicle d'homenatge a Joan Brossa, i *Fet amb mà* (2006), del qual signà també la direcció i hi féu d'actor-mag. Entre altres estudis literaris, és coautor amb Jacint Bassó de l'assaig *Jacobé i altres narracions*, de Joaquim Ruyra (1986) i ha tingut cura de les edicions de *L'Escanyapobres* (2000), de Narcís Oller, i *Canigó* (2003), de Jacint Verdaguer. Recentment, ha publicat, amb Enric Martín, el volum, de caràcter divulgatiu, *Antologia de poesia catalana* (2006).

Josep Prats, nascut a Sant Feliu de Llobregat el 1953, és l'actual director de la Coral Cantiga dels Lluïsos de Gràcia i del Cor Ciutat de Tarragona. Va estudiar als conservatoris de Barcelona i Badalona i ha estat deixeble d'Antoni Ros Marbà. Ha exercit de professor a l'Institut del Teatre de Barcelona i al Conservatori Superior de Música del Liceu. Com a director, ha estat convidat a nombrosos cors, com ara el de la Capella de Santa Maria del Mar o el Cor Nacional d'Homes d'Estònia. Ha treballat en prestigiosos festivals d'arreu, ha estat membre de jurats de competicions corals d'abast també internacional i ha impartit cursos de direcció coral a diversos països europeus i sud-americans. És director del programa «Cantània» que organitza anualment el Servei de Pedagògic de l'Auditori Nacional.

La Coral Cantiga, sota la direcció de Josep Prats, ha presentat diversos espectacles basats en el patrimoni literari i musical català. Destaquem-ne tres. Dins el festival Grec 2002 de Barcelona, va oferir un memorable *Gent de bella anomenada*, en el marc gòtic de la plaça del Rei: un concert de música sobre poemes d'Ausiàs March, Jacint Verdaguer, Josep Carner i Salvador Espriu, amb músiques d'Amadeu Vives, Eduard Toldrà o Raimon, entre altres. Més tard, el 27 de març de 2004, la Coral Cantiga va col·laborar activament en l'espectacle *Caloma. De Mallorca a l'Alguer* que Maria del Mar Bonet va presentar al Teatre Nacional de Catalunya. Finalment, el 5 de juny de 2004, a l'Auditori de Barcelona, la Coral Cantiga, conjuntament amb altres cors, va interpretar l'oratori *El pessebre*,

de Pau Casals, a partir del poema de Joan Alavedra, en aquest cas sota la direcció del mestre Antoni Ros Marbà.

Lluís Soler, nascut a Manlleu el 1954, és un actor de trajectòria dilatada que també ha tingut un contacte continuat amb el patrimoni literari català. Ha participat, com a intèrpret, en muntatges de (o al voltant de) textos de: Francesc Fontanella (*El desengany*, dirigit per Domènec Reixach, 1992), Carles Soldevila (*Civilitzats tanmateix*, dirigit per Francesc Nel·lo, 1992), Mercè Rodoreda (*Un dia*, dirigit per Calixto Bieito, 1993), Àngel Guimerà (*La festa del blat*, dirigit per Joan Castells, 1995; *Maria Rosa*, dirigit per Àngel Alonso, 2004), Josep M. de Sagarra (*...i un clavell al trau*, 1996, del qual fou director), Apel·les Mestres (*El silenci és or*, dirigit per Frederic Roda Fàbregas, 1997), Joan Salvat-Papasseit (*Pesombra*, dirigit per Magda Puyo, 1997) i Jacint Verdaguer (*Sum Vermis. Verdager o fals*, ideat amb Òscar Molina, 2000).

El 19 de juliol de 2005, a l'Amfiteatre Grec de Montjuïc, Soler va interpretar en solitari *El comte Arnau*, de Josep M. de Sagarra, dirigit per Antonio Calvo, en què, amb virtuosisme, l'actor feia el paper del comte, la seva esposa Elvia i l'abadessa Adelais. En una iniciativa insòlita en el món editorial català, Edicions La Campana ha editat, enguany, el poema de Josep M. de Sagarra i l'ha acompanyat d'un CD amb fragments recitats per la seva veu greu i potent. En el darrer festival Grec de Barcelona, Soler va participar també en el repartiment de *Nausica*, de Joan Maragall, a partir d'una versió de Jordi Coca, dirigida per Hermann Bonnín i estrenada el 2 d'agost, en què interpretava el personatge d'Ulisses, el més famós dels viatgers mítics.

El propòsit d'aquest diàleg a tres bandes és, bàsicament, abordar la viabilitat *escènica* del llegat patrimonial de la literatura, la música i el teatre als Països Catalans. Com es pot acostar, des de l'escena, aquest patrimoni al públic? Quins criteris hem de fer servir per seleccionar-lo? Quins noms de compositors, escriptors, intèrprets, actors, músics, directors, escenògrafs, crítics, historiadors caldria reivindicar? De quina manera podem fer-lo simpàtic / empàtic als espectadors? Cal alguna mena de mediació que l'actualitzi? Què passa quan es porta a l'escenari una part d'aquest patrimoni invisible? Com reacciona el públic? Professió endins, quin valor li atorga? Fa tota la impressió que gaudim d'un patrimoni ric i variat, poc o gens conegut, ignorat moltes vegades i deliberadament menyspreat d'altres. Maleït?

És possible que, quan es fa alguna operació cultural que aspi a recuperar un compositor o un escriptor, respongui a la urgència de cobrir un compromís sense gaire convicció. O bé, quan de debò s'hi posa interès i diners, quan es munten fastos importants, efemèrides milionàries, la febrada acostuma a passar sense gaires fruits perdurables. Oscil·lem,

potser, entre la temptació de Narcís, «de tancament d'una perpètua elucubració perduda en la contemplació de la pròpia imatge, per rebutjar-la o adorar-la», i la de Penèlope, «d'etern teixir i desteixir» improductiu, en mots de Maria Àngels Anglada?¹ Passem del «som els millors», com deia Salvador Espriu, a l'autoodi més poca-solta? Del cosmopolitisme provincià a la mel·líflua autosatisfacció?

El diàleg constarà de dues parts. En la primera, Josep Paré, Josep Prats i Lluís Soler opinaran lliurement sobre el tema del debat a partir de les reflexions i les preguntes que hem apuntat fins ara. En la segona part, escoltarem un fragment breu, seleccionat expressament per cadascun dels ponents, d'una de les propostes de recuperació patrimonial que han dut a terme en les seves respectives trajectòries artístiques i que, des de l'experiència personal, valoren com a més reeixides i més estimulants. A continuació, Paré, Prats i Soler ens comentaran quina fou la motivació inicial, per què van triar-la, com van dur-la a terme i quina va ser la reacció del públic. Finalment, obrirem un torn de paraules per a tots els qui vulgueu formular una pregunta o interpel·lar alguns dels ponents.

Cedim, doncs, en primer lloc, la paraula a Josep Paré, dramaturg i «mag» de la literatura.

¹ «Ni Narcís ni Penèlope», *Punt Diari*, núm. 173 (14-IX-1979), pàg. 17.